

18 sept KYRKOVAL **2005**

Valförrättare

– ett informationshäfte om valförrättarnas arbetsuppgifter

Innehåll

Inledning	3
Kyrkovalet 2005 – det andra i kyrklig regi	4
Vallokalens öppettider och utrustning	6
Övergripande om valförrättningen	10
Röstmottagning i vallokal	11
Mottagning av röster lämnade av bud	13
Hantering av förhandsröster	14
Preliminär röstsammanräkning	16
Efter valförrättningens avslutning	17
Lista för utrustning i en vallokal	18
Anteckningar	19

Inledning

Avsikten med detta häfte är att ge den huvudsakliga information som behövs för att kunna fullgöra uppdraget som valförrättare på valdagen den 18 september 2005.

Erfarenheterna från genomförandet av 2001 års kyrkoval är mycket positiva. Till detta bidrog inte minst de många tusen personer som ställde upp i församlingar och samfälligheter som valförrättare och röstmottagare. Exakt hur många de var vet vi inte, men valnämnderna beställde år 2001 mer än 9 000 exemplar av motsvarigheten till detta informationshäfte. Det ger en uppfattning av hur många valförrättare det fanns. Antalet valförrättare var något större än antalet röstmottagare.

Det kan förutsättas att många av valförrättarna vid 2005 års val också tjänstgjorde vid förra kyrkovalet. Mycket är då bekant men det har skett förändringar på några punkter i det regelsystem som styr arbetet. Dessa redovisas översiktligt i häftets följande avsnitt. Särskilt uppmärksammas ändringar av betydelse för valförrättarnas arbete.

Liksom beträffande valet som helhet finns det också ifråga om uppdraget som valförrättare stora likheter mellan vad som har gällt tidigare och det som gäller vid kyrkoval enligt kyrkoordningen och Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser. Valförrättarnas två huvuduppgifter – röstmottagning och preliminär sammanräkning – görs på samma sätt som vid tidigare kyrkoval och vid de allmänna valen.

Valnämnden, som har det lokala ansvaret för valets genomförande, kan utifrån de lokala förutsättningarna ge kompletterande anvisningar om hur valförrättarna skall fullgöra sitt uppdrag. Det gäller i första hand sådant som rör vallokalens utrustning och hanteringen av materialet från vallokalen efter valförrättningens avslutning.

Kyrkovalet 2005 – det andra i kyrklig regi

Kyrkovalet är ur ett organisatoriskt och administrativt perspektiv den mest omfattande arbetsuppgift som Svenska kyrkan själv har fått ta hand om som en följd av de ändrade kyrkostatrelationerna. Utöver att ansvaret för att genomföra valet övergick från statliga och kommunala organ till kyrkliga tillkom de direkta valen till stiftsfullmäktige och Kyrkomötet.

Erfarenheter från 2001 års val

Det gjordes en omfattande utvärdering av 2001 års val. Resultatet redovisade Kyrkostyrelsen i en skrivelse till 2002 års kyrkomöte. I sin sammanfattning av utvärderingen konstaterade Kyrkostyrelsen att kyrkovalet 2001 kunnat genomföras på ett tillfredsställande sätt. Valdeltagandet ökade väsentligt jämfört med tidigare val och ett mycket stort antal nomineringsgrupper och kandidater deltog i valet. Kännedomen om valet var stor och de flesta röstberättigade ansåg att de hade fått tillräcklig information om valet. Kostnaderna för genomförandet blev högre än vad som först beräknats. Det kunde delvis, men inte helt, förklaras av kostnader av engångskaraktär.

Utvärderingen innehöll två huvuddelar. Den ena innebar en utvärdering av valet ur demokratisk synvinkel med uppgifter om valdeltagandet, om vilka som röstade och om nomineringsgrupperna. Den andra delen var en mer administrativt inriktad utvärdering. Som underlag fanns bl.a. en enkät som gav alla valnämnder möjlighet att föra vidare sina erfarenheter.

Det som framkom i utvärderingen fanns som en grund när 2003 års kyrkomöte beslutade om ett antal ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om de direkta valen. Formellt blev det ett helt nytt kapitel 38 om direkta val. Det mesta av innehållet är detsamma som innan men kapitlet har i viss utsträckning omredigerats och så gott som alla paragrafer har fått nya nummer.

Nyheter vid 2005 års kyrkovalet

För den som innehar uppdraget att vara valförrättare är det främst tre förändringar i regelsystemet som är av direkt betydelse.

1. Budröstning har införts. En brevröst kan lämnas av ett bud såväl när förhandsröstning äger rum som på valdagen.

2. Behandling av förhandsröster har ändrats. Det kan ske samma hantering av alla förhandsröster i vallokalen vid kyrkovalet som vid de allmänna valen.

3. De nomineringsgrupper som ställer upp i val till Kyrkomötet och stiftsfullmäktige skall få hjälp att lägga ut sina valsedlar vid vallokalen.

När kyrkoordningen med dess bestämmelser om direkta val beslutades, infördes möjligheten till brevröstning. Det bedömdes då inte som nödvändigt att också ha kvar budröstning eftersom den som själv inte kunde ta sig till en röstningslokal kunde få hjälp med att skicka en brevröst via posten. Att det inte gick att rösta i vallokalen med hjälp av ett bud kritiserades i utvärderingen. Brevröster skall vara skickade tisdagen i veckan före valdagen. Den som hade tänkt rösta på valdagen men t.ex. blev sjuk någon av de närmaste dagarna före valdagen hade inte någon möjlighet att utnyttja sin rösträtt. För att avhjälpa denna brist beslutade 2003 års kyrkomöte att återinföra möjligheten att budrösta. Samma kuvert m.m. som vid brevröstning används. Därför talas om brevröstning via bud till skillnad från brevröstning genom postbefordran.

Som valbestämmelserna tidigare var utformade kunde endast en förberedande granskning göras av förhandsrösterna i vallokalen under den tid röstmottagningen pågick. Det var först när röstmottagningen var avslutad som ytterkuverten fick öppnas och valkuverten granskas. Detta fördröjde den preliminära sammanräkningen i vallokalen. Nu kan hela granskningen, om tid finns, göras under röstmottagningen så att det endast återstår att stoppa valkuverten i valurnorna när röstmottagningen är avslutad och sammanräkningen skall påbörjas.

Vid valet 2001 låg det helt på nomineringsgrupperna att se till att deras valsedlar fanns utlagda på anvisad plats vid vallokalen. Nu finns bestämmelser som säger att valförrättarna skall se till att valsedlar för val till Kyrkomötet och stiftsfullmäktige finns utlagda vid vallokalen: En förutsättning är att nomineringsgrupperna senast en vecka innan röstningen påbörjas har tillhandahållit valnämnden sina valsedlar. För de

lokala valen är det fortfarande nomineringsgrupperna som fullt ut har ansvaret för att lägga ut sina valsedlar.

Utöver det som här har redovisats har det öppnats en möjlighet för församlingar med kyrkostämma som beslutande organ och som tillhör samma valkrets att ha en gemensam valurna. Se vidare om detta i avsnittet om vallokalens utrustning. En praktisk förändring, som inte är styrd genom några regler, är att den maximala storleken på röstlängderna har minskats. Vid 2001 års val kunde en volym omfatta högst 5 000 röstberättigade. Den siffran har minskat till 3 000 vid kyrkovalet 2005.

Ytterligare ett antal ändringar har gjorts i regelsystemet på områden som dock inte påverkar valförrättarnas arbete. Till dessa hör att sluttidpunkten för att ansöka om registrering av gruppbezeichnungar och att anmäla kandidater har ändrats från 15 juni till 15 maj. Vidare har valnämnderna fått fler uppgifter, bl.a. genom att en del beslut om bl.a. röstningslokaler som tidigare låg på stiftet har flyttats över till valnämnden. Det har gjorts ytterligare en del mindre ändringar i regelsystemet.

Ansvarsfördelningen för valet

När det gäller den grundläggande ansvarsfördelningen för kyrkovalet har det inte skett några förändringar. Kyrkostyrelsen har det övergripande ansvaret för alla direkta val. Det innebär bl.a. att den nationella nivån svarar för att ta fram och driva det datasystem som behövs som stöd för genomförande av valet. Det material som behövs i form av olika slags kuvert, blanketter, röstkort liksom informations- och utbildningsmaterial produceras också på nationell nivå. Kyrkostyrelsen trycker också valsedlar åt alla nomineringsgrupper som beställer sådana. Vid förra valet trycktes omkring 185 miljoner valsedlar.

Stiftsstyrelsen har inom stiftet ett ansvar för valets genomförande. Till stiftets uppgifter hör att registrera nomineringsgrupper och ta emot anmälan av alla kandidater. Stiftsstyrelsen beslutar om indelning av en församling i flera valdistrikt. Vissa beslut som gäller den lokala organisationen och om

dispens från bestämmelser om öppettider för röstningslokaler skall också hanteras av stiftsstyrelsen. Vidare har stiftet ett informations- och utbildningsansvar i förhållande till de lokala valnämnderna. Den slutliga sammanräkningen av valet hör också till stiftets uppgifter.

I varje församling som inte tillhör någon kyrklig samfällighet och i varje samfällighet skall det finnas en valnämnd. Det är valnämnden som har ansvaret för valets direkta genomförande. Till uppgifterna hör att besluta om vilka lokaler som ska vara röstningslokaler och om öppettider inom de ramar som valbestämmelserna ger. Valnämnden utser röstmottagare och valförrättare. Det är också valnämnden som har att ta emot allt material som skickas från Kyrkostyrelsen för att användas i valet och som skall se till att det finns rätt utrustning i röstningslokalerna.

Bestämmelser om valet

De grundläggande bestämmelserna om hur kyrkovalet genomförs finns i 38 kap. kyrkoordningen. Det som står i detta kapitel bygger i stor utsträckning på den vallag som reglerar de allmänna valen. Det råder alltså betydande likheter mellan å ena sidan de allmänna valen till kommuner och riksdag och å andra sidan kyrkovalet. Andra bestämmelser av betydelse för kyrkovalet finns bl.a. i kyrkoordningens kapitel 33 om förtroendevalda. Där finns bestämmelser om rösträtt och valbarhet.

Trots att kapitel 38 är det mest omfattande i kyrkoordningen rymmer det inte alla bestämmelser som anger hur valet skall genomföras. Kyrkomötet har delegerat till Kyrkostyrelsen att utfärda ytterligare bestämmelser. De flesta av de bestämmelser som styr valförrättarnas arbete finns i Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val, som finns som nummer 2004:1 i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Alla de olika bestämmelser som reglerar kyrkovalet finns samlade i häftet *Bestämmelser om direkta val i Svenska kyrkan*. Detta skall finnas i alla lokaler där röstning äger rum.

Vallokalens öppettider och utrustning

Varje församling utgör ett valdistrikt om inte något annat har beslutats. Stiftsstyrelsen kan besluta att dela in en församling i två eller flera valdistrikt. Det är inte möjligt att slå samman flera församlingar till ett valdistrikt.

För varje valdistrikt skall det finnas en vallokal där de röstberättigade som tillhör det valdistriktet kan rösta på valdagen. Varje valdistrikt har på detta sätt sin vallokal. Samtidigt kan två eller flera församlingar, som alltså utgör var sitt valdistrikt, ha samma lokal som sin vallokal. Det är företrädesvis små församlingar som har en gemensam vallokal. Det måste alltid finnas minst en vallokal i varje pastorat.

Öppettider

Vilka tider en vallokal skall hållas öppen på valdagen beslutas av valnämnden. Det finns vissa bestämmelser som ger förutsättningarna för valnämndens beslut.

- Alla vallokaler skall hållas öppna för röstning kl. 18.00 – 20.00. Valet avslutas alltid kl. 20.00.
- Utöver de två sista timmarna på valdagen skall vallokalen enligt huvudregeln vara öppen minst fyra timmar mellan klockan 09.00 och 18.00. Denna tid kan förkortas om väljarna ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta. Beslut om att vallokalen får hållas öppen kortare tid än vad som gäller enligt huvudregeln fattas av stiftsstyrelsen.
- Vallokalen skall hållas stängd under tiden för församlingens huvudgudstjänst.

Utrustning

Valnämnden har det övergripande ansvaret för att varje vallokal har den utrustning som krävs för att röstmottagning och val skall kunna genomföras enligt gällande bestämmelser. En modell för möbleringen av en vallokal finns på sid. 9. Följande utrustning skall finnas i alla vallokaler.

- En valurna för varje val. Det behöver vara tydligt markerat vilket val som varje valurna används för, lämpligen med färgmarkering som överensstämmer med färgen på de valseدلar som skall läggas där. I ett fall är det möjligt för flera församlingar att ha en gemensam valurna. Det gäller församlingar som har kyrkostämman som beslutande organ

och som tillhör samma valkrets vid val till samfällda kyrkofullmäktige. Det är absolut nödvändigt att det inte sker en sammanblandning av valseدلar från olika valkretsar. En sådan sammanblandning leder till omval, vilket också blev resultatet i ett par samfällighetsval vid förra kyrkovalet.

- Plomber för att försegla valurnan.
- Ett lämpligt antal avskilda platser (valskärmar) där väljarna utan insyn kan lägga in sina valseدلar i valkuvert. Där skall också finnas en penna så att väljaren har möjlighet att på valsedeln markera en personröst.
- Röstlängden för det valdistrikt som lokalen gäller.
- Grupp- och kandidatförteckningar för de val som hålls i vallokalen. Det kan vara en lämplig ordning att om möjligt anslå grupp- och kandidatförteckningarna på en vägg så att de finns lätt tillgängliga för väljarna.
- Ett exemplar av häftet *Bestämmelser om direkta val i Svenska kyrkan – Utdrag ur kyrkoordningen och Kyrkostyrelsens bestämmelser*.
- Valkuvert i tillräckligt antal. Vid beräkningen av antalet valkuvert per vallokal är det viktigt att med relativt god marginal överstiga det antal väljare som vanligen röstar i kyrkovalet.
- Blanka valseدلar för de tre eller fyra olika val som äger rum i vallokalen. Dessa skall läggas ut på en lämplig plats vid ingången till eller, om detta inte går, i vallokalen så att de finns lätt tillgängliga för väljarna.
- En lämplig plats för nomineringsgruppernas valseدلar. Det bör vara en plats utanför men i anslutning till vallokalen åtskild från de blanka valseدلarna. Där skall valförrättarna lägga ut de tryckta valseدلar för val till Kyrkomötet och stiftsfullmäktige som valnämnden förmedlat.
- Blanketten *Protokoll från röstning i vallokal vid kyrkovalet 2005* samt blanketten *Resultat från den preliminära sammanräkningen i vallokal* för att redovisa resultatet av den preliminära röstsammanräkningen.
- Omslagskuvert för kuvert som skall bevaras efter granskningen i vallokalen.

- Omslagskuvert för räknade valedlar vid den preliminära röst-räkningen i vallokalen – grön markering.
- Omslagskuvert för valedlar som inte godkänts vid granskningen i vallokalen – röd markering.
- Plastkassar/valkassar för varje val som hålls i vallokalen. I dessa läggs det material som valförrättarna skall överlämna till valnämnden.
- Pennor och linjal. Linjal eller motsvarande används för att förenkla avprickningen i röstlängden.
- Telefon bör finnas tillgänglig, dels med tanke på att det kan finnas behov av att kontakta valnämnden om problem uppstår, dels för rapportering från den preliminära sammanräkningen.

På sidan 18 kan göras en avprickning för kontroll av att all utrustning finns när valförrättningen påbörjas.

Olika slags kuvert som används i vallokalen

I vallokalen används olika kuvert för olika ändamål. Här följer en genomgång av de olika slagen av kuvert och deras huvudsakliga användning. Som bilaga 11 till *Handbok för direkta val inom Svenska kyrkan*, vilken alla valnämnder erhållit, finns en förteckning över och bilder på samtliga kuvert. I genomgången nedan görs ett par påpekanden om att samma slags kuvert kan ha något olika benämningar i olika sammanhang. Särskilt gäller detta handbokens kuvert 11 i.

- **Valkuvert.** Det kuvert som valedeln alltid måste läggas i innan den tas emot av valförrättaren.
- **Fönsterkuvert för förhandsröstning.** Används vid röstning på expeditioner för förhandsröstning och på särskilda röst-mottagningsställen. I fönsterkuvertet läggs valkuvert och väljarens röstkort. Vid budröstning läggs ytterkuvertet för brev- och budröstning samt röstkortet i fönsterkuvertet. Fönsterkuvert för förhandsröstning kommer till vallokalen i Omslagskuvert för förhandsröster från stiftsstyrelsen till valdistrikt (se nedan) eller i Omslagskuvert för att överlämna förhandsröster som har avgivits inom valnämndens ansvarsområde (se nedan).

- **Kuvert för brev- och budröstning.** Används vid brevröstning genom postbefordran eller genom bud (budröstning) för att lägga valkuverten i. På detta kuvert finns utrymme för väljarens försäkran och två vittnens intygande av att brevröstningen skett på ett riktigt sätt. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert för ”ytterkuvert för brev- och budröstning”.
- **Omslagskuvert för brevröst och röstkort.** Används för att skicka en brevröst till stiftsstyrelsen. Ett kuvert för brev- och budröstning läggs tillsammans med väljarens röstkort i omslagskuvertet. Röstkortet läggs så att adressen till stiftsstyrelsen syns i omslagskuvertets fönster till höger och uppgifter om valnämnd, valdistrikt och väljarens nummer i röstlängden syns i fönstret till vänster. Omslagskuvert för brevröst och röstkort kommer till vallokalen i Omslagskuvert för förhandsröster från stiftsstyrelsen till valdistrikt (se nedan). I rutorna för räkning av förhandsröster på första sidan av protokollet från vallokalen förkortas benämningen till ”kuvert för brevröstning”.
- **Omslagskuvert för att överlämna förhandsröster som har avgivits inom valnämndens ansvarsområde.** Används för att överlämna fönsterkuvert med röster från väljare inom valnämndens ansvarsområde som har röstat på en expedition för förhandsröstning eller på ett särskilt röstmottagningsställe. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert enbart ”omslag”.
- **Omslagskuvert för förhandsröster från stiftsstyrelsen till valdistrikt.** Används av stiftsstyrelsen för att sortera förhandsröster på valdistrikt innan de vidarebefordras till valnämnden som i sin tur överlämnar till ordföranden för valförrättarna i valdistriktet. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert enbart ”omslag”.
- **Omslagskuvert för räknade valedlar vid den preliminära röst-räkningen i vallokalen.** Har en grön markering och

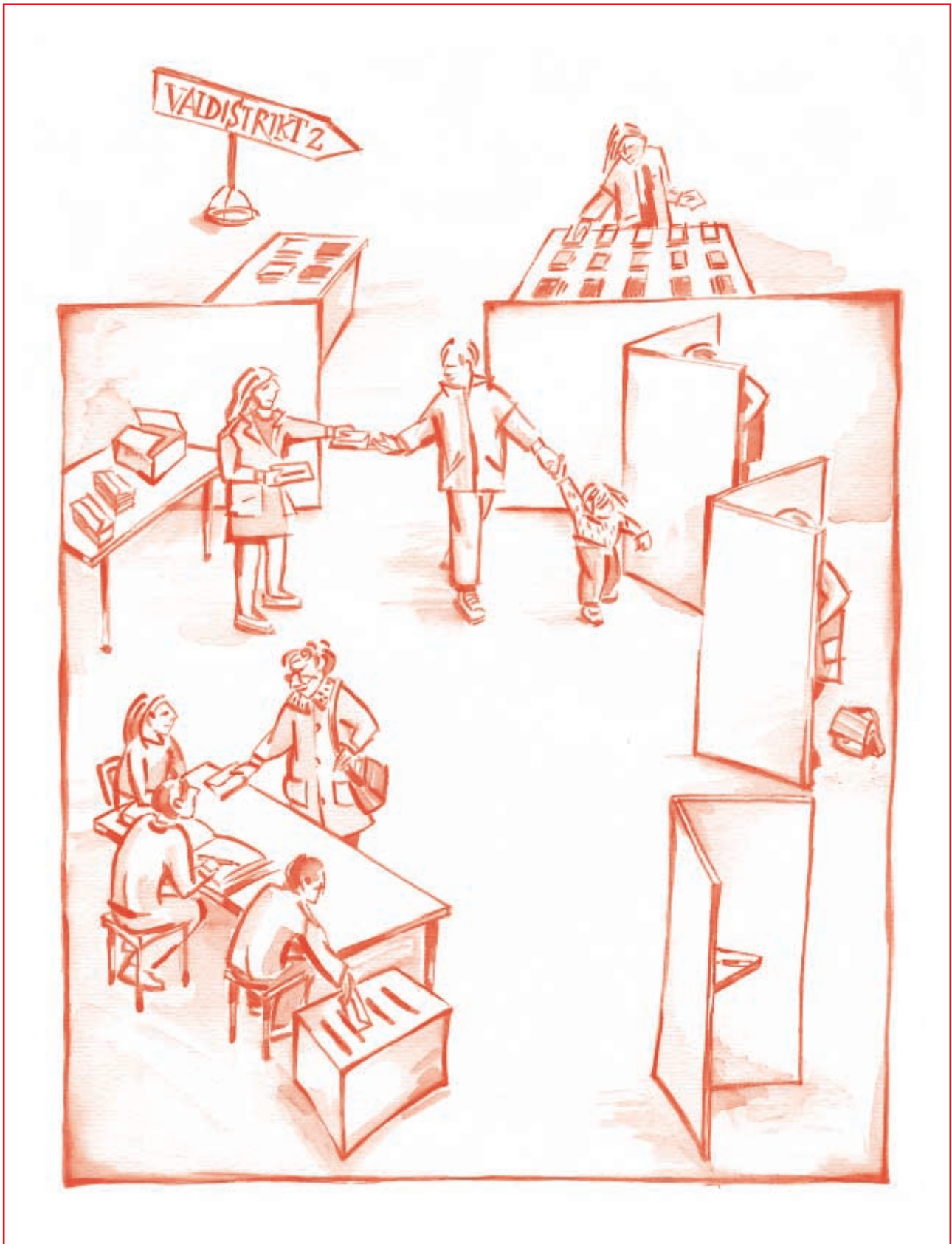
används vid den preliminära sammanräkningen i vallokalen. I dessa kuvert läggs de godkända och räknade valsedlarna. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert enbart ”omslag”.

- **Omslagskuvert för valsedlar som inte godkänts vid granskningen i vallokalen.** Har röd markering och används vid den preliminära sammanräkningen i vallokalen. I dessa kuvert läggs de valsedlar som inte godkänts och alltså inte finns med i sammanräkningen. De vidarebefordras till stiftsstyrelsen som gör en bedömning vid den slutliga sammanräkningen. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert enbart ”omslag”.
- **Omslagskuvert för kuvert som skall bevaras efter granskningen i vallokalen.** Detta kuvert har fått en ny benämning

men överensstämmer i huvudsak med det som finns som bilaga 111 i valhandboken. Den förändring som gjorts är att även godkända kuvert för brev- och budröstning skall läggas i detta omslagskuvert. Detta för att de av den röstande och vittnen påskrivna kuverten skall kunna granskas om det i efterhand uppkommer någon fråga om allt gått rätt till. I övrigt används detta omslagskuvert för olika kuvert som inte godkänts vid granskningen i vallokalen. Det gäller granskningen av kuvert från förhandsröstning och granskningen av valkuvert i vallokalen. De kuvert från förhandsröstning som inte godkänts vid granskningen läggs i detta omslagskuvert för att vidarebefordras till stiftsstyrelsen som gör en bedömning vid den slutliga sammanräkningen. Detsamma gäller valkuvert som inte godkänns. I Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1) kallas detta kuvert enbart ”omslag”.

Modell av vallokal

Övergripande om valförrättningen

Offentlig valförrättning

Hela valförrättningen är offentlig. Det gäller såväl röstmottagningen som den preliminära sammanräkningen.

Minst tre valförrättare

När röstning äger rum i en vallokal skall alltid minst tre valförrättare tjänstgöra samtidigt. En av de tjänstgörande skall vara valförrättarnas ordförande eller ordförandens ersättare.

Ordföranden leder arbetet

Det är ordföranden som leder valförrättarnas arbete och fördelar arbetsuppgifterna. Ordföranden har också ansvaret för protokollet från valförrättningen. Vidare är det ordföranden som har det primära ansvaret för att ta emot de förhandsröster som skall tas om hand i vallokalen under valdagen.

Protokoll

Vid valförrättningen skall det föras protokoll. Den särskilda blanketten *Protokoll från röstning i vallokal vid kyrkovalet 2005* skall användas för detta. Det finns som bilaga 12 i valhandboken, men ett par mindre ändringar har gjorts i den slutliga version som skickas till valnämnderna.

Ordning

Det finns vissa ordningsregler som skall iakttas vid röstningen och som valförrättarna har ansvaret för att upprätthålla. Det får inte hållas några tal i vallokalen eller i ett utrymme in-

till lokalen. Där får inte heller delas ut eller sättas upp tryckta eller skrivna upprop till väljarna. Där får inte heller spelas upp sådana upprop.

Det förutsätts att de personer som finns i vallokalen eller i ett utrymme intill lokalen rättar sig efter de regler som valförrättarna meddelar för att röstningen skall kunna genomföras. Blir det sådan oordning att den inte kan avstyras har valförrättarna rätt att avbryta röstningen.

Valförrättningens öppnande

När vallokalen öppnas och röstningen skall påbörjas förklarar tjänstgörande ordföranden att valförrättningen är öppnad. Det skall antecknas i protokollet när valförrättningen öppnas.

Ordföranden skall visa de närvarande att varje valurna är tom. Därefter kan röstningen påbörjas.

Avbrott i valförrättningen

I många fall torde valförrättningen avbrytas vid något tillfälle under valdagen därför att vallokalen inte är öppen en sammanhängande tid hela dagen. Om röstningen avbryts skall varje valurna och röstlängden förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstningen återupptas skall valförrättaren visa dem som är närvarande att förseglingarna inte har brutits. Tiden för när valförrättningen avbryts och återupptas skall antecknas i protokollet.

Röstmottagning i vallokal

För varje väljare som själv lämnar sin röst sker röstmottagningen på följande sätt:

1. Utdelning av valkuvert och hänvisning till valskärm

En av valförrättarna delar ut valkuvert till väljarna vid ingången till vallokalen.

Varje väljare skall få ett valkuvert för varje slag av val som han eller hon kan delta i. Härfter hänvisar valförrättaren väljaren till en ledig valskärm.

2. Väljaren avger sin röst

Väljaren avger sin röst i skydd av en valskärm genom att lägga en valsedel för varje slag av val i ett valkuvert. Valsedeln skall inte vikas.

En väljare som på grund av ett fysiskt funktionshinder inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst får anlita någon som hjälper till vid röstningen.

3. Mottagning av valkuvert med valsedlar

Minst två valförrättare sitter vid det bord där röstlängden finns och där valboxen/valurnorna är placerade. En av valförrättarna tar emot och granskar valkuverten och den andra prickar av de röstande i röstlängden. När väljaren gjort i ordning sina valkuvert skall kuverten lämnas till den valförrättare som tar emot valkuverten.

4. Kontroll av identitet

Det finns inget krav på att alla väljare skall kunna visa en legitimation. Väljaren bör dock ha med sig sitt röstkort. Valförrättarna får begära att väljaren uppger sitt fullständiga namn och sin födelseid. Leder detta till tveksamhet om identiteten eller har valförrättaren av andra skäl grundad anledning att tro att väljaren inte är den han eller hon uppger sig vara, kan legitimation begäras. Kan väljaren då inte styrka sin identitet genom en legitimationshandling och inte heller på annat sätt göra sannolikt att han eller hon verkligen är den

person han eller hon uppger sig vara, bör inga valkuvert tas emot. Detta skall noteras i protokollet i utrymmet för anteckningar på sidan 3.

5. Kontroll av rösträtt och valkuvert

Innan något valkuvert tas emot skall valförrättaren vidare kontrollera att

- väljaren enligt röstlängden har rösträtt i det val som väljaren vill delta i,
- väljaren inte redan har röstat i valet,
- väljaren bara har gjort i ordning ett valkuvert för varje slag av val,
- det inte finns någon obehörig märkning på något valkuvert och
- varje valkuvert uppenbart innehåller en valsedel.

Valförrättaren får inte ta emot ett valkuvert om inte samtliga dessa krav är uppfyllda.

Om en väljare vill lämna fler än ett valkuvert för ett och samma val, får valförrättaren ta emot bara ett av dessa. På väljarens begäran skall samtliga kuvert för det valet lämnas tillbaka.

6. Valkuvert läggs i valurnan

Uppfylls de uppräknade kraven skall valförrättaren ta emot väljarens valkuvert. I väljarens närvaro skall valförrättaren lägga valkuvertet i valurnan för det val valsedeln gäller.

7. Avprickning i röstlängden

Den valförrättare som har hand om röstlängden markerar i röstlängden att väljaren har röstat. Detta görs med ett streck i kolumnen för vart och ett av de val där väljaren har röstat. En linjal bör användas för att öka säkerheten så att markeringarna görs för rätt väljare.

Ångerröstning

En väljare kan rösta i sin vallokal även om han eller hon har röstat i en annan röstningslokal före valdagen eller brevröstat. Om en väljare på detta sätt ångerröstar skall det antecknas i protokollet på sidan 1. Ytterkuvertet för brevröstning och budröstning eller fönsterkuvertet för förhandsröstning från väljarens tidigare röstning skall återlämnas till väljaren. Om det inte har öppnats för en förberedande granskning, se avsnittet om hantering av förhandsröstning på sidan 14, återlämnas det oöppnat. Om det har öppnats och granskats skall det återlämnas tillsammans med röstkort och valkuvert.

Det kan noteras att ångerröstning är ovanlig. Vid 2001 års val var det sammantaget 130 personer av omkring 840 000 väljare som ångerröstade.

Röstningens avslutande

Klockan 20.00 skall röstningen avslutas i alla vallokaler. Väljare som när tiden för röstning går ut befinner sig i vallokalen, eller på en plats som de har anvisats intill lokalen, skall dock få tillfälle att rösta. När tiden för röstning i vallokalen har gått ut och de som är närvarande har fått tillfälle att rösta förklarar ordföranden röstningen avslutad. Detta antecknas på sidan 2 i protokollet. Härfter får inga röster tas emot.

Mottagning av röster lämnade av bud

Det finns skäl att räkna med att det blir relativt få budröster som lämnas i vallokalerna. De flesta som inte kan komma till en vallokal på valdagen kan förväntas välja att brevrösta.

För varje bud som lämnar en röst sker röstmottagningen på följande sätt:

1. Anteckning av personuppgifter samt intygande

Budet skall anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att budet inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt. Anteckningen görs på sidan 4 i protokollet.

2. Kontroll av rösträtt och kuvert för brev- och budröstning

Efter att budet har skrivit sitt intygande skall valförrättaren innan något valkuvert tas emot vidare kontrollera att

- väljaren enligt röstlängden har rösträtt i det val som väljaren vill delta i,
- väljaren inte redan har röstat i valet,
- kuvertet för brev- och budröstning är igenklippt,
- väljaren på kuvertet skriftligen försäkrat på heder och samvete att väljaren själv gjort i ordning valkuverten och lagt dem i ytterkuvertet i närvaro av två vittnen,
- vittnena inte är väljarens make, barn, sambo, makes barn eller/och sambos barn,
- budet och vittnet har fyllt 18 år.

Vad gäller kontroll av vittnena är det naturligtvis inte möjligt att, om det är för valförrättaren okända personer, göra någon närmare kontroll. Den möjlighet som finns om något verkar tveksamt är att fråga budet om hur det förhåller sig.

3. Kontroll av valkuvert

Uppfylls de krav som anges i punkt 2 skall valförrättaren öppna kuvertet för brev- och budröstning och kontrollera att

- det innehåller valkuvert,
- väljaren bara har gjort i ordning ett valkuvert för varje slag av val,
- det inte finns någon obehörig märkning på något valkuvert, och
- varje valkuvert uppenbart innehåller en valsedel.

Valförrättaren får inte ta emot ett valkuvert om inte samtliga dessa krav är uppfyllda.

Om kuvertet för brev- och budröstning innehåller fler än ett valkuvert för ett och samma val, får valförrättaren inte ta emot något av dessa eftersom väljaren inte är närvarande och kan säga vilket som skall lämnas.

4. Valkuvert läggs i valurnan

Uppfylls de uppräknade kraven skall valförrättaren ta emot väljarens valkuvert. I budets närvaro skall valförrättaren lägga valkuvertet i valurnan för det val valsedeln gäller.

5. Avprickning i röstlängden

Den valförrättare som har hand om röstlängden markerar i röstlängden att väljaren har röstat. Detta görs med ett streck i kolumnen för vart och ett av de val där väljaren har röstat. En linjal bör användas för att öka säkerheten så att markeringarna görs för rätt väljare.

6. Fortsatt hantering av öppnade kuvert för brev- och budröstning

Kuvert för brev- och budröstning som har öppnats av valförrättarna skall tas om hand och överlämnas till valnämnden. Nämnden skall vidarebefordra dem till stiftsstyrelsen.

Hantering av förhandsröster

Valförrättarna skall i vallokalen ta om hand de förhandsröster som avgivits av röstande i valdistriktet och som har kommit till vallokalen. Till en vallokal kan komma förhandsröster enligt följande:

- Brevröster förmedlade av stiftsstyrelsen.
- Förhandsröster från expeditioner för förhandsröstning som har avgivits i andra församlingar/samfälligheter än den som valdistriktet tillhör, förmedlade av stiftsstyrelsen.
- Förhandsröster från en expedition för förhandsröster inom den egna valnämndens ansvarsområde (församling eller samfällighet) förmedlade direkt därifrån.
- Röster från särskilda röstmottagningsställen som hållits öppna på valdagen och som överlämnas därifrån direkt till vallokalen.

Hantering av förhandsröster under tiden som röstning pågår

Under tiden som röstningen pågår och så långt som arbetet med röstmottagningen tillåter görs en förberedande granskning av fönsterkuvert samt kuvert för brev- och budröstning. I protokollet kallas detta kuvert av utrymmesmässiga skäl för enbart kuvert för brevöstning. Fönsterkuvert och kuvert för brev- och budröstning skall finnas tillgängliga så att den som eventuellt ångerröstar kan få tillbaka sitt kuvert från den tidigare röstningen. Granskningen görs enligt följande:

1. Anteckning i protokollet om mottagna förhandsröster

Valförrättarna skall anteckna i rutorna på sidan 1 i protokollet hur många omslagskuvert med förhandsröster som de tagit emot från stiftsstyrelsen – i regel endast ett – och från expeditioner för förhandsröstning samt särskilda röstmottagningsställen. Vidare antecknas hur många fönsterkuvert respektive kuvert för brev- och budröstning som omslagskuverten innehåller enligt vad som står på dem. Härfter öppnas omslagskuverten och antalet fönsterkuvert räknas och antecknas. De kuvert som använts för att skicka brevöster öppnas också och antalet kuvert för brev- och budröstning räknas samt antecknas.

2. Kontroll av förhandsröster

Kontrollera att

- väljaren är upptagen i röstlängd för valdistriktet,
- väljaren inte lämnat fler än ett kuvert med förhandsröster,
- väljaren inte röstat i vallokalen under valdagen,
- kuverten med förhandsröster inte blivit öppnade efter att de klistrats igen,
- varje väljare som brevöstat på kuvertet för brev- och budröstning skriftligen försäkrat att han eller hon själv gjort i ordning valkuverten och lagt dem i ytterkuvertet i närvaro av två vittnen och
- två vittnen på kuvertet för brev- och budröstning skriftligen intygat att väljaren själv har skrivit under försäkran och att de inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

De fönsterkuvert och kuvert för brev- och budröstning som inte uppfyller de angivna kraven skall vara tillgängliga för att lämnas tillbaka tillsammans med röstkorten till en väljare vid eventuell ångerröstning.

3. Fortsatt granskning av förhandsröster under röstmottagningen

Under tiden som röstmottagningen pågår görs i mån av tid en fortsatt granskning av de fönsterkuvert och de kuvert för brev- och budröstning som godkänts vid granskningen enligt punkt 2. Detta görs på följande sätt:

A. Valförrättarna skall öppna de ytterkuvert som godkänts vid den preliminära granskningen. För varje fönsterkuvert och kuvert för brev- och budröstning kontrollerar valförrättarna att

- fönsterkuvertet eller kuvertet för brev- och budröstning innehåller valkuvert,
- väljaren bara gjort i ordning ett valkuvert för varje slag av val,
- det inte finns någon obehörig märkning på något valkuvert och
- varje valkuvert uppenbart innehåller en valsedel.

B. När valkuverten godkänns skall valförrättarna vidare

- markera för varje väljare med streck i röstlängdens kolumn för olika val de valkuvert som har godkänts vid den tidigare granskningen,
- göra en särskild markering med F i röstlängdens kolumn för anteckningar,
- lägga tillbaka valkuverten i sina fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort,
- lägga tillbaka valkuverten som kommit i kuvert för brev- och budröstning i detta kuvert och lägga tillbaka kuvertet för brev- och budröstning tillsammans med röstkortet i omslagskuvertet för brevröst och röstkort.

Valkuverten läggs tillbaka på beskrivet sätt för att väljare som eventuellt ångerröstar skall kunna få tillbaka fönsterkuverten och omslagskuverten för brevröst och röstkort med hela sitt ursprungliga innehåll.

4. Hantering av förhandsrösterna när röstmottagningen har avslutats

A. Godkända valkuvert

De valkuvert som uppfyllt kraven vid den tidigare granskningen och som har markerats i röstlängden läggs i valurnan för det val valsekeln gäller.

B. Godkända kuvert för brev- och budröstning

Kuvert för brev- och budröstning som har öppnats av valförrättare skall överlämnas till valnämnden. Kuverten läggs i omslagskuvertet för kuvert som skall bevaras efter granskning i vallokalen. På omslagskuvertet antecknas hur många godkända kuvert för brev- och budröstning som det innehåller. Antalet antecknas också på sidan 2 i protokollet.

C. Ej godkända fönsterkuvert och kuvert för brev- och budröstning

De fönsterkuvert och de kuvert för brev- och budröstning som inte uppfyller de i punkt 2 angivna kraven läggs i omslagskuvertet för kuvert som skall bevaras efter gransk-

ning i vallokalen. Kuverten för brev- och budröstning läggs tillsammans med röstkortet tillbaka i sitt omslagskuvert för brevröst och röstkort innan det läggs i omslagskuvertet för kuvert som skall bevaras efter granskning i vallokalen. På omslagskuvertet antecknas valdistriktets och församlingens/samfällighetens namn och hur många ej godkända fönsterkuvert och kuvert för brev- och budröstning som det innehåller. Antal antecknas också på sidan 2 i protokollet

D. Ej godkända valkuvert

De valkuvert som inte uppfyllt de i punkt 3 A angivna kraven skall läggas tillbaka i sina respektive ytterkuvert tillsammans med röstkortet. Det eller de valkuvert som lämnats i ett fönsterkuvert läggs tillbaka i fönsterkuvertet tillsammans med röstkortet. Det eller de valkuvert som lämnats i ett kuvert för brev- och budröstning läggs tillbaka i sitt kuvert för brev- och budröstning. Kuvertet för brev- och budröstning läggs därefter tillbaka i sitt omslagskuvert tillsammans med röstkortet. Här efter läggs kuverten med de valkuvert som inte godkänts i ett omslagskuvert för kuvert som skall bevaras efter granskning i vallokalen. På omslagskuvertet antecknas valdistriktets och församlingens/samfällighetens namn och hur många ej godkända valkuvert som det innehåller. Antal antecknas också på sidan 2 i protokollet.

5. För sent inkomna förhandsröster

Kommer ett omslagskuvert som innehåller kuvert från förhandsröstningen till valförrättarna i vallokalen efter att röstningen i valdistriktet avslutats skall det inte öppnas. Detta gäller även omslagskuvert från särskilda röstmottagningsställen som hålls öppna på valdagen. För sent inkomna omslagskuvert skall lämnas till valnämnden tillsammans med övrigt material från vallokalen efter att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats. Det skall antecknas på sidan 3 i protokollet om det finns förhandsröster som kommit för sent.

Preliminär röstsammanräkning

I vallokalen görs en preliminär sammanräkning av de röster som har avgivits där och de inkomna förhandsrösterna. Den preliminära sammanräkningen påbörjas omedelbart efter att förhandsrösterna tagits omhand. Samtliga valkuvert – de som väljarna lämnat i vallokalen och de som godkänts vid granskningen av förhandsröster – skall ligga i valurnan innan valförrättarna börjar räkna rösterna. Räkningen skall genomföras utan avbrott.

Varje val skall räknas för sig. Kyrkomötesvalet räknas först för att resultatet skall kunna rapporteras så snart som möjligt. Avsikten är att alla valdistrikt senast kl. 22.00 skall ha rapporterat resultatet från kyrkomötesvalet. Det är av särskilt massmedialt intresse. Valnämnden ger instruktioner om hur rapporteringen från den preliminära sammanräkningen skall göras.

Räkningen görs på följande sätt för vart och ett av de tre eller fyra val som räknas i vallokalen.

1. Räkning av röstande

Antalet väljare som enligt röstlängden deltagit i valet räknas. Antalet röstande antecknas på blanketten ”Resultat från den preliminära sammanräkningen i vallokalen”.

2. Räkning av valkuvert

Valurnan töms och valkuverten räknas. Valkuverten för olika val får inte blandas samman. Antalet kuvert antecknas på protokollsbilagan ”Resultat från den preliminära sammanräkningen i vallokalen”.

3. Avstämning röstande och avgivna röster

Antalet röstande enligt avprickningen i röstlängden och antalet räknade kuvert jämförs. Stämmer uppgifterna överens fortsätter röstsammanräkningen med nästa moment.

Stämmer inte uppgifterna görs en kontrollräkning. Visar det sig att uppgiften om antalet röstande enligt röstlängden

och antalet kuvert inte överensstämmer skall den sannolika orsaken till skillnaden antecknas på sidan 3 i protokollet. Därefter går sammanräkningen vidare.

4. Valsedlarna tas ur valkuverten

Innehåller ett valkuvert mer än en valsedel skall dessa valsedlar läggas tillbaka i valkuvertet. Sådana öppnade valkuvert med de återlagda valsedlarna skall läggas i ett omslagskuvert för valsedlar som inte godkänts vid granskning i vallokalen. Se vidare punkt 5.

5. Granskning av valsedlar

Om en valsedel bedöms vara ogiltig enligt bestämmelserna 38 kap. 60 § kyrkoordningen skall valsedeln läggas tillbaka i sitt valkuvert. Detta gäller om

- valsedeln saknar en gruppbeteckning,
- valsedeln har mer än en gruppbeteckning,
- valsedeln har beteckningen på en grupp som inte finns med på grupp- och kandidatförteckningen för valkretsen eller
- valsedeln är märkt genom att ha ett kännetecken som uppenbart har gjorts med avsikt.

En valsedel som valförrättarna bedömer vara ogiltig skall läggas tillbaka i valkuvertet. Valkuvertet med den återlagda valsedeln skall läggas i ett omslagskuvert för valsedlar som inte godkänts vid granskning i vallokalen. På varje omslagskuvert noterar valförrättarna

- vilket slags val valsedlarna gäller,
- valdistriktet,
- valkretsen och
- hur många ej godkända valsedlar omslagskuvertet innehåller.

Därefter förseglas kuvertet.

6. Sortering av räknade valsedlar

De valsedlar som valförrättarna godkänner skall sorteras efter nomineringsgrupp. Antalet valsedlar i varje grupp skall räknas och antalet antecknas i protokollet. Valsedlarna för varje nomineringsgrupp skall sedan läggas i ett omslagskuvert för räknade valsedlar vid den preliminära rösträkningen i vallokalen. På varje omslag skall valförrättarna notera

- vilket slags val valsedlarna gäller,
- valdistriktet,
- valkretsen,

- vilken nomineringsgrupp valsedlarna gäller och
- hur många valsedlar omslagskuvertet innehåller.

Därefter förseglas kuvertet.

Vid den preliminära sammanräkningen skall inte göras någon granskning av personröster. Granskningen i vallokalen gäller endast om valsedlarna kan godkännas i enlighet med vad som redovisas i punkt 5 ovan. Granskningen av personröster enligt 38 kap. 61 § kyrkoordningen gör stiftsstyrelsen vid den slutliga räkningen och mandatfördelningen.

Efter valförrättningens avslutning

Valförrättningens avslutning

När den preliminära sammanräkningen av samtliga val är avslutad förklarar ordföranden valförrättningen avslutad.

Protokollet från valförrättningen skall skrivas under på sidan 3 av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna.

Hantering av handlingarna från vallokalen

När valförrättningen i vallokalen har avslutats skall valförrättarna omedelbart överlämna röstlängden, protokollet samt kuvert och valsedlar i sina respektive förseglade omslagskuvert till valnämnden. Om det kommit några omslagskuvert med förhandsröster efter att röstningen avslutades skall dessa också överlämnas till valnämnden.

Lista för utrustning i en vallokal

- En valurna för varje val
- Valskärmar
- Penna vid valskärmen
- Röstlängd
- Grupp- och kandidatförteckningar
- Bestämmelser om direkta val i Svenska kyrkan
- Valkuvert
- Blanka valsedlar
- Plats för nomineringsgruppernas valsedlar
- Eventuellt tryckta valsedlar för val till Kyrkomötet och stiftsfullmäktige
- Protokoll från röstning i vallokal
- Blanketten Resultat från den preliminära sammanräkningen i vallokalen
- Omslagskuvert för kuvert som skall bevaras efter granskning i vallokalen
- Omslagskuvert för räknade valsedlar vid den preliminära rösträkningen i vallokalen
- Omslagskuvert för valsedlar som inte godkänts vid granskning i vallokalen
- Plastkassar/valkassar
- Pennor
- Linjal
- Plomber
- Förslutningstejp
- Telefon

Svenska kyrkan

www.svenskakyrkan.se/kyrkoval2005